

J. ÚJVÁRY Zsuzsanna

A „magyar szent család”

Boldog Gizella-napi ünnepi köszöntő előadás
Belvárosi Templom
2025. május 7.

A magyar történelem és keresztény hagyomány talán legfontosabb fejezete a 11. század elején formálódott, amikor Szent István király, felesége Boldog Gizella és fiuk, Szent Imre herceg életpéldájukkal, döntéseikkel és áldozatukkal megvetették a keresztény magyar államiság alapjait. Akadémikus történészünk, Zsoldos Attila szerint Szent István tette egyedülálló, aki következetesen és tudatosan helyezte el az általa alapított keresztény országot Európában.¹ A „szent király” megnevezés félreérthetetlenül utal arra, hogy István tiszteletében a „szent” és a „király” kultusza elválaszthatatlanul összefonódott, hiszen az államférfi elsősorban uralkodói tetteivel vívta ki magának ezt a tiszteletet.²

Első királyunk – Gizella királyné révén is – a német berendezkedési alapot, I. Ottó német-római császár mintáját követte, noha attól függetlenül, és nem lemásolva annak intézményrendszerét, struktúráját.³ A királyt a Hartvik Legenda is Nagy Károllyal⁴ és I. Ottóval⁵ helyezi egy szintre.⁶ Szent István a Magyar Királyságot a Német Birodalomhoz kötődő, de önálló keresztény országok sorába iktatta, így a német minta nem a szolgálai utánezést jelentette, hiszen a Géza nagyfejedelem által lefektetett alapokra épített, és önállóan alakította ki az egyházi és a világi kormányzatot.⁷

Szent István király a Bizánci Birodalommal is igyekezett szorosabb kapcsolatot tartani; ekkor még a nyugati és a keleti egyház szakadása nem következett be. Erre kitűnő példa a veszprémi apácakolostor alapítása (1002 előtt vagy 1015–1016 körül), ahol a hagyomány

---

¹ Molnár Antal idézte előadásában Zsoldos Attilát, miként István király tette egyedülálló. Elhangzott: MOLNÁR Antal: *Szent István és a Római Magyar Zarándokház*. SZITA, akadémiai székfoglaló előadás, 2025. március 3.

² ZSOLDOS Attila: *Szent király = Korunk*, 27. évf. 8. szám, (2016. augusztus), 14–20, 15.

³ Gondoljunk csak a sokat vitatott vármegyerendszer kialakítására; átvétel volt-e vagy saját, speciálisan magyar eredetű vagy az ispánok intézményére. Erről sok vita folyt a szakmában, de az újabb kutatások is azt bizonyítják, hogy magyar eredetű. Lásd erről: GYÖRFFY György: *István király és műve*. Gondolat, Budapest, 1977, főként: 191–232.; ZSOLDOS Attila: *Szent István vármegyéi*. In VESZPRÉMY László, szerk.: *Szent István és az államalapítás*. (Nemzet és emlékezet), Osiris, Budapest, 2002, 420–430.

⁴ Nagy Károly frank uralkodó: 748–814.

⁵ I. (Nagy) Ottó, a Német-római Birodalom megszervezője: 936-tól német-római király, 962-től longobárd király és német-római császár egészen haláláig, 973-ig.

⁶ Molnár Antal SZITA akadémiai székfoglaló előadása.

⁷ Lásd Szent István veszprémi oklevelét, amely négy korai megyét, illetve egy ötödiket is sejtet. A király Ajtony egykori hatalmas uralmi területéből a király megszervezte Csanád megyét, majd ennek felbomlása után jött létre a jóval kisebb területű Csanád mellett az önálló Arad, Keve, Krassó és Temes megye. Nyitra vármegye létéről is tudunk és még többről is. ZSOLDOS 2016, 421–422.

szerint az a miseruha is készült, amelyet később koronázópalásttá alakítottak. Szent István azonban a Birodalomhoz kapcsolódó országokat sokkal kevésbé tartotta önállóknak. Ezt bizonyítja az élete végén tett felajánlás Szűz Máriának; ha az utód híján maradt országát Bizáncnak ajánlja fel, akkor az bekebelezi a fiatal királyságot. Azonban a Német-római Birodalomban is csatlakozott, hiszen Imre hercegnek kellett 1030-ban legyőznie az ellenséggé vált német hatalmasságot, II. Konrád császárt.⁸ Az egykori uralkodó, II. Henrik (1002–1024) Szent István király sógora volt, de halála után az új német király, majd császár országunkat is besorolta azon királyságok közé, amelyeknek el kellett (volna) ismerni hűbéruruknak a császárt. Ezt akadályozta meg győzelmével Imre herceg. A haldokló királynak a lehető legtudatosabb választása volt az, hogy országát egyedüli és addig példátlan módon az Égi Királynőnek, Szűz Máriának ajánlotta fel – tette évszázadokig követés nélkül maradt. Ebben a felajánlásban nyilván része volt a nagyon mélyen vallásos Gizellának is, és annak a szomorú ténynek, hogy Imre herceg ekkor már halott volt.

Ők hárman – Szent István, Boldog Gizella és Szent Imre herceg – együtt a „magyar szent családként” élnek a nemzeti emlékezetben, és azóta is a hit, a haza iránti elkötelezettség és a keresztény erkölcs mintaképei.

Prohászka Ottokár⁹ püspök használta először írásaiban és beszédeiben ezt a jelzőt, majd gyakran emelte ki a magyar szent család tagjainak példamutató életét, amelyet a keresztény hit, az önfeláldozás és a nemzeti elkötelezettség jellemezett. Prohászka a magyar szent családra úgy tekintett, mint a nemzet lelki megújulásának forrására. *„Népem, ha élni akarsz, tiszta ifjúságod legyen! [...] Szent Imre hivatása más; ő eszményt hirdet; példája kihat századokra s nemzetének nagyobb szolgálatot tesz, ha az erény uralmát benne biztosítja, mintha az országot a maga arasznyi uralmával boldogítja”* – vallotta a püspök Szent Imre hercegről.¹⁰

„Add, Urunk, hogy Szent István, Boldog Gizella és Szent Imre, az első szent magyar család eszmény legyen a magyar családok előtt.” – Ez az imádság hűen tükrözi a magyar szent családhoz Prohászka szellemiségét.

A székesfehérvári püspököt e kifejezés használatában Mindszenty József¹¹ bíboros-hercegprímás, esztergomi érsek követte. 1944. március 5-én nevezte ki XII. Piusz pápa Mindszenty Józsefet veszprémi püspökké. Március 29-én a következő szavakkal intézett szózatot egyházmegyéje papjaihoz és híveikhez: *„Meghatott zarándokká váltam ezen az ősi tájon, ahol Szent István, Boldog Gizella, Szent Imre, Szent László és Szent Margit lábnyomát látom és járom. Virágos kert vala híres Pannónia. Ha valaha és valahol szépnek, szentnek és igézetesnek mutatkozik a magyar múlt, hát itt, ezen a területen az volt az Árpádok korában. Szent István király alapvető kemény határozottsága, alamizsnás szívjósága és atyasága, Boldog Gizella gyermeknevelése és templomöltöztetése, liliomos Szent Imre herceg örök fogadalma, Szent Margit királyleány nemzetéért vezeklő imája, élete, Szent László király kemény lovagiassága: mind-mind Pannónia virága. [...] Veszprémből kisugároznak mind a négy égtáj felé az Árpád-ház szentjeinek*

⁸ II. Konrád német-római császár, a Száli-házból való uralkodó. 1024-től német királyként, majd 1027–1039 között császárként uralkodott.

⁹ Prohászka Ottokár (1858–1927) római katolikus pap, teológus író, filozófus, egyetemi tanár, MTA r. tagja, politikus, haláláig székesfehérvári püspök.

¹⁰ PROHÁSZKA Ottokár: *Elmélkedések*. In BRISITS Frigyes: *Prohászka breviarium*. PPEK, Esztergom, 1927, 29. (A kötet elektronikus változata: http://www.ppek.hu/konyvek/Brisits_Frigyes_Prohaszka_breviarium_1.pdf)

¹¹ Mindszenty József, eredeti neve: Pehm József (1892–1975). Római katolikus pap, veszprémi püspök, majd Serédi Jusztinián utódként 1945-től 1973-ig esztergomi érsek, hercegprímás és bíboros.

erényei.”¹² És *Az édesanya* c. munkájában az isteni Szent Család eszményképéhez hasonlította Szent István családját: „A másik szent család ott él a magyar történelem homlokán. Az Úr az ezeréves magyar élet elindulásához állította – és nem ok nélkül – az első magyar szent családot. Szent István családja és népe atyja, apostola; a boldogként tisztelt anya, Gizella, aki gondosan neveli, ruhazza a gyermekeket és ugyanakkor gondozza, öltözteti az első magyar templomokat. Az első gyermekek bimbókorukban angyalok; Szent Imre, mint dalia is angyal maradt.”¹³

Majd legnagyobb örömünkre, a 2025 húsvéthétfőjén megboldogult Ferenc pápa – amikor ismételen hazánkba látogatott 2023-ban – is élt ezzel a gyönyörű megjelöléssel.

Szent István születésének pontos idejét nem ismerjük, valószínűleg 969 és 975 között látta meg a napvilágot Géza fejedelem és Sarolt gyermekeként. Már ekkor olyan jelentős és elismert volt a magyar állam, hogy Géza fejedelem fiának feleségül megkaphatta a 984 körül született Gizella hercegnőt,¹⁴ Ottó német-római császár rokonát. A leánykérés előkészítésében Szent Adalbert prágai püspöknek is jelentékeny szerep jutott, aki ebben az időben nem kevés időt töltött Géza fejedelem udvarában. Gizella édesanyja, Burgundi Gizella III. Konrád burgund király leánya, III. Ottó császár másod-unokatestvére, édesapja, II. (Civakodó) Henrik bajor herceg.¹⁵ Gizella testvére a Liudolfi házból való II. (Szent) Henrik 1002 és 1014 között német király, majd 1014-től 1024-ig német-római császár. Gizella nemcsak a német rokonságot, hanem a német támogatást is jelentette a fiatal magyar állam számára. *Szent Henrik legendája* – nyilván nem kevés részrehajlással – egyenesen azt hangsúlyozza, hogy ő térítette meg a magyarokat, hozzáadva nővérét, Gizellát Istvánhoz. A német legenda szerint az apostoli királyok – tehát Henrik és István – által vált Pannónia a katolikus egyház részévé.¹⁶

A hercegnőt a regensburgi bencés kolostorban, Szent Wolfgang regensburgi püspök irányítása alatt nevelték.¹⁷ A kolostorban nagy hagyománya volt a műveltségnek és mindenféle tudománynak, ahol a leánygyermek nemcsak széles körű tudást, hanem elmélyült vallásosságot is szerzett. Ugyan Gizella apáca szeretett volna lenni, de amikor eljegyezték Istvánnal, alázatosan engedelmeskedett. A családban már megszokott és tekintélyes volt a király hitvesének, a királynénak a feladata. A reimsi érseknek 882-ben megszületett írása, a *De ordine palatii (A palota rendje)* meghatározta a mindenkori királyné feladatát; a királyi udvarban élt, a királyhoz kapcsolódó bizalmi emberekhez neki is bizalmi kapcsolata volt, az udvar tagjait évente ő ajándékozta meg. Ha a király hadjáratban vett részt, a birodalmat a királyné kormányozta.¹⁸ Ez a gyakorlat, illetőleg a német birodalmi kormányzás nyilvánvalóan hatott Szent István király berendezkedésére is.

¹² *Főpásztor szózata híveihez*, 1944. március 29. Idézi: NAGY Brigitta: *Gizella királyné tisztelete Mindszenty József beszédeiben*. In *Regina Gisela. Boldog Gizella nyomában. Tanulmányok első királynénk tiszteletére*. Sajtó alá rend.: PROKOPP Mária, Kortárs Női Reflexiók Fóruma, Budapest, 2023, 69–78. 69–70.

¹³ NAGY 2023, 71.

¹⁴ VESZPRÉMY László: *Gizella, a német királynéi hagyományok örököse*. In *Regina Gisela. Boldog Gizella nyomában. Tanulmányok első királynénk tiszteletére*. Sajtó alá rend., PROKOPP Mária. Kortárs Női Reflexiók Fóruma, Budapest, 2023, 19–28, 19.

¹⁵ VESZPRÉMY 2023, 20.

¹⁶ HALMÁGYI Miklós: *István király és Henrik német-római császár = Vigilia*, 2024. aug., 684–692, 687.

¹⁷ PROKOPP Mária: *Gizella királyné jelentősége a XXI. században*. In: *Boldog Gizella nyomában. Tanulmányok első királynénk tiszteletére*. Sajtó alá rend.: PROKOPP Mária, Kortárs Női Reflexiók Fóruma, Budapest, 2023, 31–44., 31.

¹⁸ VESZPRÉMI 2023, 25.

István herceg ifjú feleségét a dukátus nyitrai központjába, a nyitrai várba vitte, az ott kiépített hercegi udvarházba. Ennek emléke a mellé épített kápolna, amelyet Gizella regensburgi főegyházának patrónusáról, Szent Emmerámról neveztek el.¹⁹ Gizella papjai Regensburgból hozhattak Szent Emmerám-ereklét, amivel megalapíthatták a hercegi kápolnát. A királyné hatását mutatja az is, hogy a Nyitra melletti zabori monostort Szent Ipolynak (Szent Hippolitnak) ajánlották fel, hiszen a szent nagy tiszteletnek örvendett a bajor egyházban, így Passau egyházmegyéjében a Sankt Pölteni-i monostort is neki szentelték.²⁰

Istvánt az ezredik évfordulón Esztergomban, a Várhegy Szent István Vértanújának szentelt templomában nagy ünnepélyességgel királlyá koronázták, majd a koronázási ordo szerint Gizellát is felkenték, vállaláshoz érintették a magyar Szent Koronát Veszprémben, abban a székesegyházban, amelyet a megboldogult após, Géza nagyfejedelem alapított. Már 997-ben, a házasságkötésük évében, illetőleg István fejedelemségének első három évében tudta a fiatal pár, hogy óriási feladat hárul rájuk: folytatni Géza nagyfejedelem művét – megszervezni, majd megerősíteni a Kárpát-medencei keresztény államot, hogy az az európai államok között méltó és stabil helyet foglalhasson el. Gizellának a koronázáskor nem kisebb szerep jutott, mint hogy társa, egyúttal uralkodótársa és segítője legyen a királynak.²¹

István királynak az országos közigazgatási intézkedéseiben – amint már említettük – a német minta is segítségként szolgált. Azonban arra, hogy királyunk mennyire önállóan alakította ki a közigazgatási rendszerünket, kitűnő példa a sokat vitatott várispánságok és a vármegyerendszer. Ez utóbbi kialakítását – írott forrásokkal is alátámaszthatóan – Szent Istvánhoz köthetjük. Első királyunk egy olyan területi egységeken alapuló kormányzati modellt hozott létre, amelynek középszintű közigazgatási eleme a királyi vármegye lett. Ez a Magyar Királyság területi szerveként szolgált a 13. századig, a nemesi vármegyék létrejöttéig. Egyes kutatók a más népektől – avar, bolgár, frank-bajor, morva, pannon-szláv – való átvételt vallották, mások szerint István király helyi előzmények nélkül hozta létre közigazgatási rendszerét. Kialakulásukban Györffy György kutatásai alapján a nemzetségek, Kristó Gyula szerint a törzsek játszottak szerepet. A mai nézet szerint a korai királyi vármegyék is körülhatárolt egységek voltak. A királyi vármegyéket, illetve a királyi várispánságokat – a kettő nem volt azonos – szoros szálak fűzték egymáshoz, területük sokszor egybeesett.²²

Szent István király megteremtette az udvart és az udvari szervezetet, a jogi írásbeliséget, az oklevéladást, a törvényhozást és a törvénykezést. Amint említettem, mindehhez nagy segítség lehetett ifjú feleségének német udvari és uralkodói mintája és a vele érkező egyháziak és lovagok. A kutatások a pannonhalmi oklevéllel²³ kapcsolatban az oklevél íróját, Heribert C-t azonosítják a német kancellárral és kölni érsekkel, Heriberttel, akit a III. Ottó halála (1002. január) után megkoronázott új király, II. Henrik, személyes konfliktusa során leváltott, s így jött hazánkba.²⁴ Heriberttel együtt több egyházi személy és magyarrá váló

¹⁹ Korábban úgy tartották, hogy a nyitrai egyház Szent Emmerám patrocíniuma még a morva időkből származik, de az ásatások során kiderült, hogy a vártemplom elődje Árpád-kori építmény, míg a morva uralom idején épített egyház nem a hegyen, hanem a síkon feküdt. GYÖRFFY 1977, 115.

²⁰ GYÖRFFY 1977, 115.

²¹ PROKOPP 2023, 34.

²² SZIMA Viktória: *A hazai vármegyerendszer születése.*

https://mnl.gov.hu/mnl/fml/hirek/a_hazai_varmegyerendszer_szuletestortenete

²³ Pannonhalmi oklevél: Domonkos érsek mint vicekancellár készítette 1002-ben.

²⁴ GYÖRFFY 1977, 178–179.

nemzetség is érkezett – pl. Hont, Pázmány, Orci –, ők családi hagyományaikban megőrizték, hogy első királynékkal érkeztek hazánkba.²⁵

Mind István király, mind Gizella jól ismerte a *Cluny* bencés monostorból kiindult mozgalmat, amely a keresztény egyház megújulását szolgálta, és a szerint építették fel a keresztény magyar egyházat. Mindketten e szellemben intézkedtek. Pannonhalmát – eredeti nevén: Szent Márton hegyét –, amelyet még Géza fejedelem alapított, már a királyi pár fejlesztette tovább. A cél az volt, hogy az országban egy olyan monostor jöjjön létre, ahol térítő papokat és szerzeteseket nevelnek. Az oklevélben az áll, hogy Anasztáz lengyel apát úr, pápai megbízott közbenjárására és tanácsából a Szent Márton-monostornak olyan szabadsága lesz, mint amilyen a Monte Cassinó-i apátság rendelkezik.²⁶ Vagyis: ne legyen alávetve a megyés püspöknek, csupán az uralkodó mellett álló egyházfőnek.

Közismert, hogy Szent István király, mint apostoli király, tíz püspökséget alapított, szinte a semmiből. A veszprémi püspökség alapítását a *Nagyobbik legenda* egyenesen Gizella királynénak tulajdonítja. A király nemcsak az egyházi tizedfizetést foglalta törvénybe, hanem hogy a vasárnapokat tartsák meg, az emberek járjanak szentmisére és minden tíz falu – az újabb kutatások ezt nem falunak, hanem családnak értelmezik – építsen egy templomot. Ehhez megfelelő teleknagyság, rabszolga, ló, ökör, tehén és aprómarha is járuljon. Ruhákról és oltártakarókról maga a király gondoskodik²⁷ – ez azt jelentette, hogy minden templom plébániájához oltárterítő és egyéb oltárfelszerelés, valamint minimum öt rend miseruha szükségeltetett. Ezt a nagy mennyiségű egyházi felszerelést, továbbá a ruhákat minden bizonnyal és legalábbis részben a királyné és az általa fenntartott hímzőműhely készítette. A hagyomány szerint a 12. században koronázópalásttá alakított és a metzi miseruhát maga Gizella hímezte. Papokról és misekönyvekről a király által alapított tíz püspökség püspökeinek kellett gondoskodni.

De maga a királyné is tevékenyen részt vett az egyházak alapításában; a koronázópaláston kezében templommal van ábrázolva, miként a *Képes Krónikában* is a királlyal térden állva, kezükben az óbudai templommal láthatók – Gizella legfőbb attribútuma a templom, míg Szent Istváné a királyi hatalom jelképe, a lándzsa és az országalma. Gizella Esztergomban, a Duna-szigeten, Veszprémben és Somlóvásárhelyen is alapított bencés apácakolostort.

Szent István király törvényei a rend és a keresztény erkölcs megszilárdítását szolgálták. Külön figyelmet szentelt az özvegyek, árvák, a szegények és zarándokok védelmére, ami szentként való tiszteletének is egyik alapja lett. Egyházi alapításaival túllépte a Kárpát-medencét; az egyetemes egyházzal közösséget vállalva zarándokközpontokat és zarándokházakat alapított egészen kivételezett helyen, közvetlenül Szent Péter sírja mellett Rómában – ezzel mindegy mutatva, hogy milyen erős és hatalmas az ő országa –, de Bizáncban, Ravennában, az ősi központban, Jeruzsálemben, Compostelában, Szent Jakab sírja mellett és a katolikus megújulást kiárasztó Clunyben is.²⁸ 1026-ban II. Szilveszter pápa²⁹ Szent Istvánnak ajándékozta a Szent Péter-bazilika mellett épült régi templomot, a *Santo*

²⁵ VESZPRÉMY 2023, 27.

²⁶ GYÖRFFY 1977, 180.

²⁷ Szt. István II. tv.: 1. In: LEDERER Emma, szerk.: *Szöveggyűjtemény Magyarország történetének tanulmányozásához, I. rész 1000-tól 1526-ig*. Tankönyvkiadó, 1964, 24.

²⁸ PROKOPP 1923, 39.

²⁹ II. Szilveszter pápa uralma: 999–1003.

Stefano Minore-t. A király helyreállította és kibővítette az épületet. Káptalant alapított 12 kanonok részére, valamint zarándokszállást a magyar utazóknak. A káptalanépület és a zarándokszállás körül – amely egyfajta scholát is jelentett – különféle kiszolgálóépületek, malmok, raktárak, földek voltak, ezt fal vette körül.³⁰ Ez a központ egészen kiváltságos helyen épült, jelezvén a Magyar Királyság rangját. A meglévő longobárd scholához csak a magyar intézmény csatlakozott – más, kisebb közép-európai országoké nem.³¹

A tömeges zarándoklás egyébként a „legkeresztényibb”-nek nevezett István király alatt indult meg, Rodulfus Glaber dijoni, majd cluny szerzetes tudósítása alapján (az 1044 körül írt frank történetében): „*ebben az időben kezdte szinte mindenki, aki Itáliából és Galliából az Úr sírhelyéhez, Jeruzsálembe igyekezett, a szokott utat, mely a tengeren át vezetett, elhagyni, és ennek a királynak a hazáján át menni. Ő ugyanis mindennél biztosabb utat hozott létre, és amikor [zarándok] szerzetest látott, fogadta, és mérhetetlen ajándékokkal halmozta el. Ettől a kedvezéstől indítatva nemesek és köznépbbe tartozók megszámlálhatatlan sokasága ment Jeruzsálembe.*”³²

Szent Gellért is így jött hazánkba, hogy segítse az egyházszervezést, majd a „magyar szent család” harmadik tagjának, Imre hercegnek legyen a nevelője. A szent életű herceg azonban Szent István király és Gizella királyné legnagyobb bánatára 1031-ben meghalt, és ettől kezdve mindkettőjük életét erősen megnyomta a trónutódlás kérdése. Szent István halála 1038-ban zárta le az első keresztény évszázadot a Kárpát-medencében, ám öröksége évszázadokra meghatározta a magyar nemzet útját.

Gizella királynénak a trónküzdelmek során sokat kellett szenvednie, míg 1045-ben sikerült elmenekülnie. Testvére, II. (Szent) Henrik császár által alapított passauai Niedernburg bencés kolostorában lelt testi-lelki nyugalomra, ahol 1060. vagy 1065. május 7-én halt meg tiszteletre méltó apátnőként. Sírja ma zarándokhely.

Boldoggá avatási liturgikus tisztelete nem a kánon szentté avatási eljárás által rögzített keretek között lett elfogadott, hanem azt a Szent Istentiszteleti Kongregáció (*Sacra Congregatio de Cultu Divino*) 1975. június 18-i határozata engedélyezte a Passauai Püspökség kérelmére. A dokumentumot nem publikálták az *Acta Apostolicae Sedis*ben, de a II. Vatikáni Zsinat által megújított és 1971. április 11-én kihirdetett *Liturgia Horarum* magyar nyelvű változatába beillesztették Boldog Gizella emléknapját. Ezt 1991-ben jóváhagyták és megerősítették a magyarországi egyházmegyék részére, amely által Boldog Gizella tisztelete elismert jogi keretet kapott.³³

A Kortárs Női Reflexiók Fóruma 2021-ben alakította meg a Gizella Munkacsoportot, hogy kutatásaival, tevékenységével is elősegítse első királynénk tiszteletét, a mai ember számára is választandó példaképpé válását és nem utolsósorban – ez a végső cél – szentté avatását.

³⁰ <https://pannonpilgrim.hu/2019/08/19/szent-istvan-es-a-zarandokok/>. Letöltés: 2025. május 5.

³¹ MOLNÁR 2025.

³² GYÖRFFY 1977. 294–295.

³³ SZUROMI Szabolcs Anzelm O. Praem.: „*Sancta Gisela*” – *Kánonjogi megjegyzések Boldog Gizella liturgikus tiszteletének engedélyezéséhez*. In: *Regina Gisela, Boldog Gizella nyomában. Tanulmányok első királynénk tiszteletére*. Sajtó alá rend.: PROKOPP Mária, Kortárs Női Reflexiók Fóruma, Budapest, 2023, 61–66, 65–66.

Szakirodalom

GYÖRFFY György: *István király és műve*. Gondolat, Budapest, 1977.

HALMÁGYI Miklós: *István király és Henrik német-római császár = Vigilia*, 89. évf., 2024. aug., 684–692.

LEDERER Emma, szerk.: *Szöveggyűjtemény Magyarország történetének tanulmányozásához, I. rész 1000-tól 1526-ig*. Tankönyvkiadó, 1964.

MOLNÁR Antal: *Szent István és a Római Magyar Zarándokház*, SZITA, akadémiai székfoglaló előadás, 2025. március 3.

NAGY Brigitta: *Gizella királyné tisztelete Mindszenty József beszédeiben*. In: *Regina Gisela. Boldog Gizella nyomában. Tanulmányok első királynénk tiszteletére*. Sajtó alá rend.: PROKOPP Mária, Kortárs Női Reflexiók Fóruma, Budapest, 2023, 69–78.

PROHÁSZKA Ottokár: *Elmélkedések*. In: Brisits Frigyes: *Prohászka breviarium*. PPEK, Esztergom, 1927. (http://www.ppek.hu/konyvek/Brisits_Frigyes_Prohaszka_breviarium_1.pdf)

PROKOPP Mária: *Gizella királyné jelentősége a XXI. században*. In: *Boldog Gizella nyomában. Tanulmányok első királynénk tiszteletére*. Sajtó alá rend.: PROKOPP Mária, Kortárs Női Reflexiók Fóruma, Budapest, 2023, 31–44.

SZUROMI Szabolcs Anzelm O. Praem.: *„Sancta Gisela” – Kánonjogi megjegyzések Boldog Gizella liturgikus tiszteletének engedélyezéséhez*. In: *Regina Gisela, Boldog Gizella nyomában. Tanulmányok első királynénk tiszteletére*. Sajtó alá rend.: PROKOPP Mária, Kortárs Női Reflexiók Fóruma, Budapest, 2023, 61–66.

VESZPRÉMY László: *Gizella, a német királynéi hagyományok örököse*. In: *Regina Gisela. Boldog Gizella nyomában. Tanulmányok első királynénk tiszteletére*. Sajtó alá rend.: PROKOPP Mária, Kortárs Női Reflexiók Fóruma, Budapest, 2023, 19–28.

ZSOLDOS Attila: *Szent István vármegyéi*. In: VESZPRÉMY László, szerk.: *Szent István és az államalapítás*. (Nemzet és emlékezet) Osiris, Budapest, 2002, 420–430.

ZSOLDOS Attila: *Szent király = Korunk*, 27. évf. 8. szám (2016. augusztus), 14–20.